

Arkeologisk schaktövervakning i

STORSTEN

vid dragning av elkabel genom blästbruks-
lämning RAÄ 23 och boplats RAÄ 130 i
Torsångs socken, Borlänge kommun, Dalarna

Arkeologisk rapport 2013:2

Anna Lögdqvist

Arkeologisk schaktövervakning i

STORSTEN

vid dragning av elkabel genom blästbruks-
lämning RAÄ 23 och boplats RAÄ 130 i
Torsångs socken, Borlänge kommun, Dalarna

Anna Lögdqvist

Dalarnas museum
Arkeologisk rapport 2013:2

Renritning: Anna Lögdqvist

Form: Eva Carlsson

Framsida: Översikt över den sydvästra delen av schaktet. Bilden är tagen från väst.

Fotograf: Anna Lögdqvist.

Rapporten kan beställas från Dalarnas museum, Box 22, 791 21 FALUN
tfn 023-76 55 00, fax 023-283 58, e-post info@dalarnasmuseum.se

© Lantmäteriet i2012/1270

© Dalarnas museum 2013

Tryck: Dalarnas museum, Falun, 2013

ISSN 1400-8815

Innehåll

Inledning	5
Syfte.....	6
Metod.....	6
Kunskapsläge.....	6
Undersökning.....	8
Måluppfyllelse.....	8
Sammanfattning	8
Referenser.....	9
Arkiv	9
Tekniska och administrativa uppgifter	9
Figurförteckning.....	11

Inledning

I samband med att Borlänge Energi grävde ner elkabel till fastigheten Storsten 6:1, via Storsten 7:2, Borlänge kommun, Dalarna, genomförde Dalarnas museum en schaktningsövervakning i enlighet med länsstyrelsens beslut dnr 431-6428-2011 (figur 1).

Inom berörda fastigheter finns en blästbrukslämning samt en boplats registrerade, RAÄ-nr 23:1 respektive 130:1, Torsång socken.

Figur 1. Utsnitt ur fastighetskartan med det aktuella exploateringsområdet inom den svarta ringen. Skala 1:50 000.

Schaktningsövervakningen genomfördes i maj 2012. Arkeologisk personal var Anna Lögdqvist. Uppdragsgivare var Borlänge Energi Elnät.

Syfte

Syftet med schaktningsövervakningen var att närmare klargöra fornlämningens avgränsning och arkeologiska kunskapspotential, inom den del som berördes av den aktuella exploateringen. Om möjligt skulle även fornlämningens ålder klargöras. Resultatet ska även bilda underlag för ett eventuellt beslut om en särskild arkeologisk undersökning.

Metod

Markarbetena utfördes med en grävmaskin och övervakades av en arkeolog. Schaktets sidor och botten finrensades för hand, beskrevs samt fotograferades.

En plan över schaktet upprättades manuellt genom att mäta från befintliga byggnader samt vägar.

Den uppgrävda matjorden granskades översiktligt för att konstatera om den innehöll något som kunde kopplas till de båda fornlämningarna, t.ex. slagg eller avslag.

Kunskapsläge

Inom delar av berörda fastigheter ligger en förhistorisk blästbrukslämning RAÄ-nr 23:1 samt en boplats RAÄ-nr 130:1, Torsång socken (figur 2). Båda lämningarna har samma utstäckning, och ligger i åkermark på östra sidan om den gamla landsvägen.

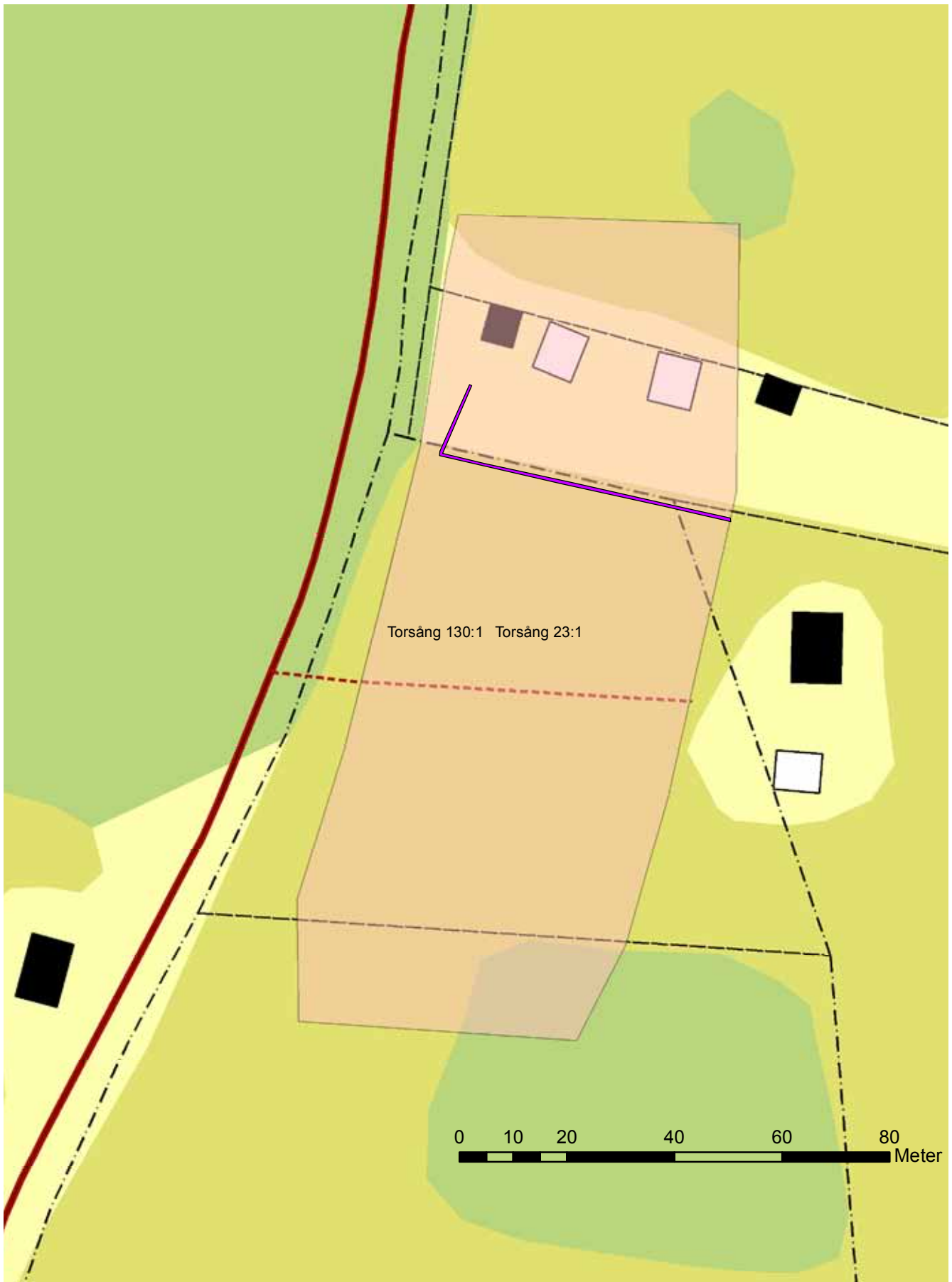
Blästbrukslämningen beskrivs i fornminnesregistret som en slaggförekomst, där arkeologer i samband med fornminnesinventeringen har iakttagit ca 0,1 m stora slagg- och ugnsväggsbitar inom ett 150x50 m stort område. Slaggen beskrivs som svart, blåsig, fluten och tung. Slaggen bedöms komma från förhistorisk järnframställning.

Inom samma område ska även små kvartsstycken ha iakttagits vid inventeringen, därför har boplatsen fått samma utsträckning som blästbrukslämningen i fornminnesregistret. År 1925 hittades dessutom en flintskära strax söder om området (DM10804).

Dalarnas museum har tidigare gjort flera arkeologiska undersökningar i anslutning till det aktuella området. År 2008 gjordes en schaktövervakning i samband med ledningsdragnings längs landsvägen, d.v.s. längs västra kanten av fornlämningarna (Hägerman 2008). Då påträffades lite slagg, men denna utgjorde sannolikt en sentida slaggutfyllnad vid infarten till en av de intilliggande sommarstugorna.

År 2011 gjordes en förundersökning i samband med husbygge (Lögdqvist 2011). Då drogs ett långt schakt tvärs genom fornlämningarna samt flera mindre sökschakt i den östra delen. Inte heller då framkom några direkta spår efter slagg eller boplats. Däremot fanns mer inslag av kol i den sydöstra delen, vilket skulle kunna betyda att blästplatsen ligger inom den södra delen av fornlämningsområdet.

Sommaren 2012 genomfördes en schaktövervakning i samband med att en gång- och cykelbana drogs parallellt längs vägen mellan Ornäs och Uvberget

Figur 2. Det aktuella schaktet, här utmärkt med lila färg, låg inom fornlämning RAÄ-nr 23:1 och 130:1 vilket motsvarar en blästbrukslämning respektive en boplats. Skala 1:1 000.

(Carlsson 2012). Inte heller då hittades några lämningar efter blästbruk, däremot påträffades en bit slipad skiffer vilken skulle kunna kopplas samman med boplatsen.

Undersökning

Det aktuella schaktet grävdes i norra delen av fornlämningen och var ca 75 m långt, 0,4 m brett och 0,6–0,8 m djupt (figur 2). Matjordslagret var 0,2–0,6 m tjockt och den naturliga marken bestod av beige, lerig mjäla. Inget av arkeologiskt intresse iaktogs i schaktet eller i matjorden.

Dalarnas museum förordar inga ytterligare arkeologiska insatser för det aktuella arbetsföretaget, däremot kan anläggningar och lager kopplade till fornlämningarna fortfarande finnas utanför den aktuella schaktsträckan. Därför bör även eventuella framtida markarbeten i området följas av en arkeolog.

Måluppfyllelse

Det enda som kan konstateras om fornlämningarnas begränsningar är att det varken fanns spår efter någon boplats eller blästbruk inom det aktuella schaktet. Därmed kan vi konstatera att kunskapspotentialen var låg inom den del av fornlämningsområdet som berördes av de aktuella markarbetena.

Inga lämningar, lager eller fynd påträffades som kunde säga något om fornlämningens ålder.

Sammanfattning

I samband med ledningsdragning inom fornlämning 23:1 och 130:1, blästbrukslämning respektive boplats, Torsång socken, Borlänge kommun genomförde Dalarnas museum en arkeologisk schaktövervakning. Schaktet var ca 75 m långt, 0,4 m brett och 0,6–0,8 m djupt. Matjordslagret var 0,2–0,6 m tjockt. Den naturliga marken bestod av beige lerig mjäla. Inget av arkeologiskt intresse framkom i schaktet.

Dalarnas museum förordar inga ytterligare arkeologiska insatser för det aktuella arbetsföretaget. Anläggningar och lager kopplade till fornlämningarna kan fortfarande finnas utanför den aktuella schaktsträckan, varför eventuella framtida markarbeten i området bör följas av en arkeolog.

Referenser

- Carlsson, E. 2012. Arkeologisk schaktövervakning, Storsten, i samband med schaktning för cykelbana längs Torsångsvägen, blästbrukslämning RAÄ 23 och boplats RAÄ 130 i Torsånga socken, Borlänge kommun, Dalarna. Dalarnas museum rapport dnr 2/12. Stencil.
- Hägerman, B-M. 2008. Arkeologisk schaktningsövervakning inför nedläggning av elkabel längs med väg i Torsånga socken, Borlänge kommun. Dalarnas museum rapport dnr 98/08. Stencil.
- Lögdqvist, A. 2011. Arkeologisk förundersökning Storsten, blästbrukslämning RAÄ 23 och boplats RAÄ 130 i Torsånga socken, Borlänge kommun, Dalarna. Dalarnas museum rapport dnr 1/10. Stencil.

Arkiv

Dalarnas museums föremålssamling, Inv. nr DM10804
FMIS, Riksantikvarieämbetets fornsök, www.fmis.raa.se

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-6428-2011
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2012-03-13
Socken:	Torsång
Fornlämning, RAÄ nr:	23:1 & 130:1
Fastighet:	Storsten 6:1 & 7:2
Koordinater, SV (RT 90, 2,5 gon V):	x 6708761, y 1485475
Höjd (RH 70):	115 m.ö.h.
Inmätning:	Manuell
Uppdragsgivare:	Borlänge Energi Elnät
Utförandetid:	2012-05-08
Schaktlängd:	75 m
Fält tid:	8 h
DM projektnummer:	1491
DM diarienummer:	257/11
Arkeologisk personal:	Anna Lögdqvist
Fältarbetsledare:	Anna Lögdqvist
Projektansvarig:	Anna Lögdqvist

Dokumentationsmaterialet bestående av fem bilder förvaras på Dalarnas museum. Inga fynd tillvaratogs.

Figurförteckning

Framsida: Översikt över den sydvästra delen av schaktet. Bilden är tagen från väst. Fotograf: Anna Lögdqvist.

Figur 1. Utsnitt ur fastighetskartan med det aktuella exploateringsområdet inom den svarta ringen. Skala 1:50 000.

Figur 2. Det aktuella schaktet, här utmärkt med lila färg, låg inom fornlämning RAÄ-nr 23:1 och 130:1 vilket motsvarar en blästbrukslämning respektive en boplats. Skala 1:1 000.

Dalarnas museum

Postadress

Box 22, 791 21 Falun

Besöksadress

Stigaregatan 2-4, Falun

Tel 023-76 55 00

info@dalarnasmuseum.se

www.dalarnasmuseum.se